

VEREENIGING VAN NED. TANDARTSEN

ALGEMEENE VERGADERING OP 5 MEI 1923 TE UTRECHT

Discussie voordracht Van Andel.

De Voorzitter: Mag ik vragen, wie van de aanwezigen naar aanleiding van deze voordracht het woord verlangt?

De heer Bruske: M. d. V.! Tot mijn leedwezen heb ik slechts weinige oogenblikken tijd. Ik wil in de eerste plaats den heer van Andel hulde brengen voor zijn initiatief, om dit onderwerp op deze wijze te bespreken. Het spijt mij, dat ik niet te voren de gelegenheid heb gehad om zijn inleiding te bestudeeren, dan had ik mij misschien meer tijd kunnen reserveeren voor een bespreking daarvan. Toch wil ik gaarne enkele dingen zeggen.

De heer van Andel heeft als voorbeeld gewezen op Duitschland. Dat is wel jammer, want hoe prijzenswaardig het streven in Duitschland ook was, toch geloof ik niet dat men de zaak daar goed heeft opgezet, zoodat dit voorbeeld ons niet kan dienen. Zoo heeft men bijv. voor Berlijn genomen 8 tandartsen en 20 dentisten en dan begrijpt men dus wel, dat het niet goed kon gaan. Men moet beginnen met uit te rekenen, hoeveel hulp noodig is voor een zeker aantal hulpzoekenden. Dat heeft men in Duitschland nagelaten, en daarom is de zaak mislukt. Ook biedt Duitschland niet een goeden voedingsbodem, omdat het üitoeffenen van de tandheekkunde er anders geregeld is dan hier. Wanneer ik met Deutsche tandartsen spreek over Krankenkassen maken zij een heel vreemd gebaar, omdat er in de Krankenkassen concurrentie is tusschen tandartsen en dentisten, waardoor in het algemeen de behandeling een knoeipartij wordt. Wanneer wij hier willen beginnen moeten wij dus den blik niet naar Duitschland wenden, te minder, waar in Duitschland de tandheekkundige hulp dwingend is voorgeschreven, terwijl wij hier zoo ver nog niet zijn.

Ik kan niet alles bespreken, maar ik wil nog eenige punten op den voorgrond brengen. Het eerste is dit.

De heer van Andel meent dat men geen propaganda moet maken onder de massa. Ik wil het tegendeel beweren. Ons volk moet veel meer dan thans weten welke de beteekenis is van caries, en dat weet men op het oogenblik niet. Dat is op het oogenblik zoo sterk, dat

als men komt bij de op dit gebied bevoegde menschen, die ons te hulp moeten komen om het doel te bereiken, bijv. bij de voorzitters van vakverbonden, men te hooren krijgt: Ja, U zegt nu wel dat er zooveel hulp noodig is, maar ik heb mijn licht eens opgestoken bij de arbeiders, en die weten niet hoeveel nut die hulp heeft. Een arbeider zegt: als ik pijn heb ga ik naar den tandarts, maar ik heb geen tijd en ik vind het ook niet noodig om al mijn kiezen te laten vullen. Het is dus wel noodig dat wij een campagne op touw zetten om ons volk onder de oogen te brengen hoe groot het nut is van de tandheelkundige behandeling.

Dan heeft de heer van Andel gesproken over het officieel erkennen van tandziekte door de medici en door de overheid als een factor in de volksgezondheid en van de noodzakelijkheid van tandheelkundige behandeling. De heer van Andel meent dat dit nog niet genoeg ingang heeft gevonden, en dat is juist, maar dat wij goed op weg zijn is toch ook zeker. Het feit, dat indertijd in het ontwerp-Ziektewet de tandheelkundige behandeling is opgenomen als even onafwijsbaar als andere takken van geneeskundige hulp, van gezondheidsverzorging van het volk, heeft ons al een stap verder gebracht. Wij zijn nog verder gekomen toen kort geleden een commissie is gevormd (ook hierover kan ik niet verder uitweiden), door de vakverbonden, de Maatschappij voor Geneeskunst en de Maatschappij voor Pharmacie, om te onderzoeken op welke wijze een eenheidsmethode gevonden kan worden om de ziekenfondsen te doen functionneeren. Men heeft toen ook de Maatschappij voor Tandheelkunde er bijgeroepen, die nu ook vertegenwoordigd is in die commissie en die tracht, in samenwerking met de andere betrokkenen, na te gaan hoe ons volk een tandheelkundige behandeling deelachtig kan worden. Dat dit niet zoo gauw gaat, spreekt vanzelf. Met andere belangrijke vraagstukken op het gebied van de volksgezondheid gaat het evenmin gauw. De heer van Andel sprak reeds van de sanatoriumverpleging van tuberculoselijders, maar ik denk bijv. ook aan de wijkverpleging, die in de ziekenfondsen nog lang niet op het peil staat waarop zij behoort te komen, zij is er nog in het geheel niet. Sanatoriumverpleging wordt door ziekenfondsen niet verstrekt. Als wij zullen slagen, zal het ook heel langzaam gaan. De kans is er wel. Men heeft ons gevraagd, een systeem te ontwerpen voor de tandheelkundige behandeling in ons geheele land, en men heeft ons gevraagd welk bedrag daarvoor noodig zou zijn, om te overwegen voor alle ziekenfondsen een uniform systeem van tandheelkundige behandeling voor te schrijven. Dat wij op groote moeilijkheden zullen stuiten als wij bedragen noemen spreekt vanzelf, want de verhoudingscijfers die genoemd worden voor medische en pharmaceutische behandeling, enz. zijn zoo, dat men schrikte van onze cijfers. Zooals men weet, zou een werkelijk goede ziekteverzekering in ons land vier miljoen personen moeten omvatten en, zal de regeling goed zijn, dan moet het Rijk subsidieeren. Wanneer de Minister nu eens denkt aan f 1.— per persoon en per jaar, dan wordt dat vier miljoen gulden en

daarvan zal de Minister een deel moeten geven voor tandheelkundige hulp. Dat is de geheele moeilijkheid, en om daaraan te ontkomen zullen de menschen, die bevoegd zijn, steeds trachten ons antwoorden te geven die indruischen tegen onze wenschen. Wij zijn bezig, die antwoorden op het oogenblik te breidelen en ik hoop, dat wij daarin zullen slagen. Op het oogenblik kan ik daarvan niet meer zeggen, het spijt mij, ik moet naar den trein en ik verzoek U mij wel te excuseeren. Ik hoop later nog eens in de gelegenheid te zijn, voor een gehoor van collega's met den heer van Andel hierover van gedachten te wisselen. Mocht het eventueel mogelijk zijn de discussie tot morgen uit te stellen, dan ben ik gaarne bereid de bespreking voort te zetten.

De Voorzitter: Ik zou ook den heer van Andel een paar vragen willen stellen.

Begrijp ik zijn betoeg wel, dan komt collega van Andel tot de conclusie, dat het niet in de eerste plaats de plicht van den tandarts is, de carieuze tanden en kiezen te behandelen, te vullen, om zoo-doende de caviteiten te maskeeren, zooals hij het noemde, en verdere uitbreiding te voorkomen, maar wij moeten volgens hem onze aandacht voornamelijk vestigen op de prophylaxe. Uit zijn betoeg meen ik verder te moeten opmaken, dat die prophylaxe naar zijn meening voornamelijk gezocht moet worden in een deugdelijke mondreiniging, en dan liefst te beginnen natuurlijk bij de kinderen, zoo jong mogelijk. Wij zouden dus moeten aansturen op onderzoek en behandeling van het kindergebit, maar dan ook behandeling voornamelijk in prophylactischen zin, d. w. z. een zorgvuldige mondreiniging. Want, zegt de heer van Andel, wanneer wij zoo'n troepje kinderen zien optrekken naar Het Witte Huis te Washington met vlaggetjes waarop staat 100%, dan zijn die kinderen vrij van caries, niet omdat alle carieuze tanden en kiezen die zij in den mond hadden gevuld zijn geworden, maar omdat het gelukt is door prophylactische maatregelen, door doelmatige mondreiniging, die monden vrij te houden van tandcaries?

Ik zou den heer van Andel willen vragen, of wellicht de ervaring die hij in Amerika heeft opgedaan hem er misschien toe geleid heeft, de aandacht op die systematische mondreiniging te vestigen en of hij dan voornamelijk die systematische mondreiniging door „dental nurses” in ons land zou willen invoeren en propageeren. Is hij dus van meening, dat de behandeling van jonge kinderen door dental nurses zoo ver strekkende gevolgen heeft, dat de caries in zoodanige mate wordt voorkomen dat het werk voor den tandarts in de monden van die patiëntjes aanmerkelijk wordt verminderd, met het resultaat dus ook dat de kosten aanmerkelijk dalen? Gaarne zal ik op die vraag een antwoord ontvangen.

De heer Van Andel: Misschien mag ik met het laatste beginnen, dan zal ik ook gelegenheid hebben om terug te komen op hetgeen de heer Bruske heeft gezegd.

Bij alles wat ik gezegd heb stond natuurlijk voorop, dat ik bedoel tandheelkundige verzorging van de groote massa des volks als eenheid. Er zullen altijd individueele gevallen blijven, en zeker zoo lang de prophylactische verzorging niet algemeen is doorgevoerd, waarin wij pijn of andere klachten moeten verhelpen, maar dat was natuurlijk niet datgene waarop ik vanavond in de eerste plaats het oog had. Als wij werkelijk willen aansturen op een logische verzorging van de groote massa dan staat het voor mij vast, dat wij vooral niets moeten verwachten van therapie. Ik heb gezegd, dat in alle prophylaxis natuurlijk een element van therapie aanwezig is, reeds een zuiver chirurgische behandeling zelfs kan uit zuiver prophylactische overwegingen geindiceerd zijn. Wanneer ik aan het slot gezegd heb, dat in Amerika zoo'n geheele klasse vrij van caries is, dan wil ik daarmede niet beweren dat bij al die kinderen nooit caries is voorgekomen. Ik heb ook niet willen beweren dat zij nooit tandheelkundige hulp hebben gehad, maar ik heb alleen onder de aandacht willen brengen dat, willen wij spreken van mondverzorging van de groote massa wij louter en alleen moeten uitgaan van de prophylactische verzorging. Wordt dit logisch en systematisch gedaan dan zullen ouders en verzorgers alle aanleiding hebben om voor de kinderen die het noodig hebben conserveerende behandeling tijdig in te roepen. Die kinderen zijn dus wel onderhanden geweest en vooral bij de oudere kinderen, dus in de hogere klassen, zullen wij vullingen aantreffen, maar die vullingen zijn noodzakelijk geworden ondanks de prophylactische verzorging. Dat zal altijd wel zoo blijven en daarom zal de tandarts altijd nog noodig zijn. Niemand zal beweren, dat de prophylactische behandeling van den mond caries geheel voorkomen kan, maar wel meen ik dat daardoor het bederf sterk beperkt kan worden. Het is altijd ongelukkig als men moet komen met een voorbeeld uit Amerika, want daarvan gelooft men in het algemeen niet veel, maar ook in Nederland hebben wij wel bewijzen voor deze stelling. Ik denk bijv. aan de verzorging van den mond van kinderen in weeshuizen. Waar die eenigermate goed is en de weeskinderen geregeld onder de handen van den tandarts komen — en wat deze doet is dan gewoonlijk zuivere prophylaxe, met een enkele vulling — daar ziet men tusschen de monden van die weeskinderen en de monden van fondspatiënten in het algemeen een hemelsbreed verschil. Wanneer wij dus voor fondspatiënten zulk een logische mondbehandeling konden krijgen als nu in enkele gevallen in weeshuizen bestaat, dan waren wij al een heel eind op weg naar beperking van het tandbederf. Wanneer wij echter, en dit gedeeltelijk ook aan den heer Bruske — moeten wachten tot de patiënten bij ons komen met defecten en wij moeten dan dat alles gaan verzorgen, dan moeten wij tot den Minister zeggen: 4 miljoen ingeschrevenen hebben zeker 40 miljoen defecten, daarvoor hebt U zooveel tandartsen noodig en dat zal zooveel moeten kosten, en dan is het logisch dat de Minister zegt: dat kan ik niet invoeren.

Duitschland is voor mij een voorbeeld geweest, maar een voorbeeld

niet ter navolging, maar ter leering. Daar is het aangepakt op de volgens mij eenig goede en logische manier. Men is uitgegaan van de vraag, is het een quaestie voor de volksgezondheid, een vraag, die hier nog niet is beantwoord en waarover, naar ik uit gesprekken met collega's meen te mogen opmaken, hier nog geen communis opinio bestaat; en men heeft gezegd: zoo ja, dan moeten wij beginnen een regeling te treffen om zooveel mogelijk te verhelpen en te voorkomen. Daar is men dus begonnen, met caries wettelijk te erkennen als een ziekte, die dus wettelijk bestreden moet worden. Maar, daar heeft men die bestrijding opgevat als therapie, in denzelfden zin als nu, wanneer ik het goed begrijp, ook onze Maatschappij wil doen en juist om U Duitschland voor te houden als een afschrikwekkend voorbeeld heb ik deze lezing gehouden.

De heer B u i s m a n: M. d. V.! Ik wensch niet anders te doen dan een woord van hulde uit te spreken voor de wijze, waarop collega van Andel dit onderwerp heeft behandeld. Ik ben het volkomen met hem eens, dat de Maatschappij de zaak meer repressief wil aanpakken en dat dit, gezien de constellatie in ons land (tandheelkundig en in ander opzicht) niet de juiste manier is. Als wij iets willen bereiken moet de zaak fundamenteel worden aangepakt en behandeld op de manier, zooals collega van Andel wil. Ik meende, dat dit woord van hulde uit de vergadering niet misplaatst was.

De Voorzitter: Ik zou collega van Andel nog wel graag een vraag willen stellen. Heeft hij zich ook een bepaalde voorstelling gevormd van die fundamentele wijze van aanpakken waarover collega Buisman het nu heeft? Er zijn natuurlijk verschillende wegen, maar gesteld eens dat men ons zou vragen een advies uit te brengen aan de Maatschappij dan zouden wij zeker gaarne het advies van collega van Andel hooren, om te zien of onze meeningen parallel loopen. Hebt U al een bepaald idee gevormd hoe een voorstel in dien zin zou kunnen worden gedaan?

De heer V a n A n d e l: Ik heb daarop reeds gezinspeeld toen ik zeide, dat de tijd nog niet gekomen is om van ons een welgedocumenteerd plan te doen uitgaan. De propaganda moet niet in de eerste plaats uitgaan van ons, maar van de medici. Wanneer zij blijven staan op het standpunt, dat de tandheelkunde met de volksgezondheid niets heeft uit te staan, dan hebben wij niet den plicht en de roeping om met een voorstel te komen. Zoo lang het zoo staat in ons land geloof ik, dat voor de Maatschappij het eenige veilige standpunt is, te verklaren dat zij geen voorstel kan doen.

De Voorzitter: Ik geloof, dat hier een misverstand in het spel is. In ons land wordt wel degelijk erkend, al is er geen positieve uitspraak gedaan, dat het tandbederf een volksziekte is en dat dus de bestrijding daarvan noodzakelijk is uit een oogpunt van volksgezond-

heid. Het beste bewijs daarvoor meen ik te zien in het feit, dat een onzer, en wel collega van Hasselt, zitting heeft in den Gezondheidsraad. Er wordt, om zoo te zeggen, aan de Regeering geen enkel advies uitgebracht inzake de volksgezondheid, dat de tandheelkunde betreft, of collega van Hasselt heeft daarover zijn oordeel uitgesproken. Ik acht dit feit van buitengewoon groot belang, want in het lidmaatschap van den Gezondheidsraad van van Hasselt meen ik te zien, dat de Regeering de tandheelkunde erkent als een van de middelen om de volksgezondheid te bevorderen. Ik meen dus, dat als wij ons zouden wenden tot de Regeering, of tot de Maatschappij ter Bevordering van de Geneeskunst, met de vraag: erkent gij de tandcaries als een volksziekte en acht gij het gewenscht maatregelen te nemen om die ziekte te bestrijden, dat daarop geen ander antwoord kan komen dan: ja, natuurlijk.

Nu meen ik begrepen te hebben dat U zegt: wij moeten de propaganda niet voeren, de propaganda moet uitgaan van de medici. Waar wij nu een van onze leden hebben in den Gezondheidsraad zou die vraag daar officieel door den heer van Hasselt aan den Gezondheidsraad kunnen worden voorgelegd. Wanneer U meent in zulk een officieele verklaring een steun te zullen vinden, dan kunnen wij dat wel eens doen, maar acht U dat werkelijk van zooveel belang? Ik geloof, dat hem eenvoudig geantwoord zal worden: natuurlijk, mijnheer van Hasselt, wij zijn het volkomen met U eens, dit is een volksziekte en het is zeer noodzakelijk, maatregelen te nemen om die volksziekte zoo veel mogelijk te bestrijden; weet U ook middelen en wegen, zeg ons die dan, dan zullen wij trachten in die richting met U mede te werken. Mij dunkt, dat is een logische gang van zaken, en wanneer die vraag aan collega van Hasselt wordt gesteld, zal hij daarop een antwoord hebben en de meeningen vertolken die reeds in de Maatschappij tot uiting zijn gekomen. Maar nu vraag ik U, omdat U de zaak van verschillende kanten bekeken hebt en zelfs met een voordracht in onze Vereeniging gekomen zijt: hebt U al ideeën of plannen? U hebt zelf gezegd: totnutoe heb ik zuiver getheoretiseerd, maar nu wil ik eens even practisch zijn, en toen dacht ik dat U met een soort van voorstel voor den dag zoudt komen. Hebt U ook bepaalde denkbeelden voor U zelf geformuleerd, of was het U er alleen om te doen de zaak zelve ter tafel te brengen, opdat wij een voorstel zouden doen in de Maatschappij of ergens anders?

De heer V a n A n d e l: Ik heb mij er juist voor gewacht, te komen met een bepaald voorstel, omdat ik dan nog te meer de juistheid zou hebben gevoeld van de opmerking, dat deze zaak meer thuis behoorde in de Maatschappij dan in deze Vereeniging. Ik heb gemeend, dat een theoretische beschouwing van de quaestie met het principiele moet beginnen en dat moet uitwerken en door de omstandigheden geleid kom ik dan tot de practische uitvoering. Die practische uitvoering acht ik veilig in handen van de Maatschappij, maar ten aanzien van de theoretische overweging meende ik, dat

allerminst eenstemmigheid bestond bij de verschillende leden van de professie. Daarom heb ik mijn voordracht zoo veel mogelijk theoretisch gehouden en daarom heb ik er den nadruk op gelegd dat een dergelijke veelomvattende regeling als de tandheekkundige verzorging van de groote massa, waarbij ik de bestaande defecten dus feitelijk al uitgeschakeld heb, van den grond af moet beginnen. Ik stel mij voor, dat dit moet uitgaan van de medische wetenschap en dat wij, als onderdeel van het lichaam van medici, onze taak daarin hebben, maar dat de propaganda moet uitgaan van de medici. Uw voorbeeld is mij juist een bewijs te meer dat dit de goede richting is. Dat de heer van Hasselt opgenomen is in den Gezondheidsraad is voor mij een bewijs, dat de theoretische beschouwing van de tandartsen langzamerhand doorgedrongen is tot in de gelederen van de medici, dat ook daar de beschouwing is doorgedrongen dat wij niet moeten gaan plombeeren, extraheeren, prothesen leveren, maar dat wij moeten beginnen bij de oorzaak, bij het allereerste begin. Daarom heb ik gezegd, dat het niet meer boudweg wordt ontkend, maar dat men het als een lastige vraag in het midden wil laten. Nu het niet meer te loochenen viel dat de tandheekkunde iets met de volksgezondheid te maken heeft was het eerste wat de Regeering doen kon, ook een lid van onze professie in den Gezondheidsraad opnemen. Maar als ik vraag: is U een geval bekend waarin door de Rijksverzekeringsbank of door een Raad van Arbeid een prothese is verschaft uit prophylactische overwegingen, dus om invaliditeit te voorkomen, dan geloof ik niet dat U een enkel geval zult kunnen noemen. Dat is de practische uitwerking van de officieele erkenning, door de benoeming van den heer van Hasselt in den Gezondheidsraad, dat caries iets met volksgezondheid te maken heeft. Het moge dan officieel erkend zijn, als U de medici vraagt hoofd voor hoofd hoe zij er over denken, dan zult U het met mij eens zijn dat er in dit opzicht zelfs nog maar weinig hoop voor de toekomst is. Ik had mij daarom voorgesteld, voor wij beginnen met allerlei lieve boekjes onder de menschen te verspreiden, dat wij moeten beginnen met de medische faculteit te overtuigen van haar eigen roeping, haar leerlingen niet te laten gaan zonder eenig inzicht in het caries proces, dus hen niet in de praktijk te laten gaan zonder het minste besef van hetgeen zij kunnen doen ter voorkoming van caries. Wanneer dat bereikt kon worden, hadden wij een zoo groot leger van propagandisten, dat ons legertje van 400 er bij in het niet zou verzinken. Die propaganda zou wel aangenomen worden, terwijl zij van onze zijde het odium van eigenbelang zou dragen.

De heer Wirtjes: M. d. V! De heer van Andel vraagt, of een Raad van Arbeid er al eens toe is overgegaan, prothesen te laten maken voor patiënten. Ik ben juist gisteren door den Raad van Arbeid opgeroepen om iemand een kies te trekken. Dat is misschien een begin van het maken van een prothese.

De heer Van der Molen: M. d. V.! Mag ik even antwoorden op

hetgeen de heer van Andel zeide in het laatst van zijn rede. In Groningen wordt al in die richting gewerkt. Collega Wartena is daar benoemd tot conservator in de tandheelkunde aan de universiteit, en hij geeft colleges en praktische lessen, zoodat de studenten niet zonder eenig inzicht in de tandheelkunde in de praktijk komen.

De heer Becker: M. d. V.! Ik geloof dat de nadruk wel er op gelegd mag worden, dat de tandartsen als professie klaar moeten staan om vrij spoedig een antwoord te geven op de vraag, welke de juiste richting is waarin de tandheelkundige volksverzorging moet gaan. Ik laat in het midden of dat moet zijn de richting die de maatschappij aangeeft, of meer de prophylactische richting; dat moet de professie uitmaken.

Als een typisch voorbeeld, dat bewijst dat wij spoedig klaar moeten zijn, kan wel dienen dat de overheid hier in Utrecht zeker al een jaar geleden een speciale commissie heeft benoemd, bestaande uit den directeur van den geneeskundigen dienst, dr. de Kleyn (een oor-, neus- en keelarts) en dr. de Groot, aan welke commissie de vraag is voorgelegd of de overheid zich schuldig maakt aan nalatigheid wanneer zij zich niet bezighoudt met de tandheelkundige verzorging van haar employé's en gemeentewerklieden. De commissie is unaniem tot de conclusie gekomen, dat de overheid in dat geval wel als nalatig moet worden beschouwd. Wanneer een dergelijke uitspraak wordt gegeven van medische zijde, zal men spoedig tot ons komen met de vraag: zegt gij nu als deskundigen par excellence op welke wijze dat moet worden verholpen. Het is dus noodig dat wij spoedig gereed staan met ons advies. Wanneer de gemeente vandaag zou zeggen: wij pakken dat aan, dan zou ons advies gaan in de richting van de opvattingen der Maatschappij, maar wanneer wij na een poosje weer zouden omzwenken en een andere richting aangeven zou het niet te verwonderen zijn als de overheid zou zeggen: de heeren zijn het er blijkbaar zelf niet over eens, wat de juiste weg is. Het lijkt mij dus van groot belang, dat wij spoedig een principieele uitspraak van de professie krijgen.

De heer Van Andel: M. d. V.! Natuurlijk zijn er verschillende teekenen die er op wijzen, dat van ons in de naaste toekomst eenig antwoord zal worden gevraagd. U zult van mij allerminst verwachten, dat ik nu in eens dat antwoord zal geven, en dat is natuurlijk ook niet Uw bedoeling geweest. Wel heb ik willen aangeven dat wij den moed dienen te hebben om te zeggen: als gij van ons alleen therapie verwacht, dan gevoelen wij niets voor eenig voorstel. Daartoe moeten wij den moed hebben. Natuurlijk zal ons daarop worden tegengeworpen: dan loopen de patiënten naar onbevoegden. Onlangs heb ik nog in een officieele vergadering van de Maatschappij gehoord: wanneer men voor f 1.— tandheelkundige hulp noodig heeft en men wil maar f 0.50 betalen, dan zullen wij ook voor f 0.50 hulp geven; wij zullen zorgen, dat er niet geknoeid wordt, maar toch zullen wij maar

voor f 0.50 hulp geven. Het komt mij voor, dat dit in de praktijk onmogelijk zal blijken te zijn. De praktijk zal aanwijzen hoe de regeling zich moet ontwikkelen, maar het voorbeeld van den heer Becker bewijst dat het in de eerste plaats van de medici moet uitgaan. Wanneer de medici de gemeentelijke overheid van Utrecht weten te overtuigen, dat die overheid haar plicht verzaakt als zij niet zorgt voor tandheelkundige hulp, dan zal de overheid er op uit gaan om dat zoo goed en zoo goedkoop mogelijk te doen, maar dan moeten wij zorgen dat wij niet „cheap dentistry” gaan leveren. Wij moeten integendeel zorgen dat hetgeen wij leveren goed is, maar dan zal blijken, als wij alleen gaan langs den weg van de therapie, dat wij fiasco lijden. Omgekeerd zullen wij echter, als wij hulp gaan verlenen, in de naaste toekomst voornamelijk op therapie aangewezen zijn. Daarom hoop ik dat de praktijk zal aanwijzen wat gebeuren moet. Als wij in de naaste toekomst moeten opruimen wat verwaarloosd is zullen wij daarmede onze handen meer dan vol hebben, maar als wij streng daaraan vasthouden zal de consequentie zijn dat de overheid vraagt: kunnen wij daaraan niet nog iets anders doen, om dat alles te voorkomen, want op deze manier loopt het spaak. Daarom moeten wij ons wachten voor het doen van welomschreven voorstellen en voor het noemen van bepaalde sommen. Als de Minister zegt: er zullen vier millioen verzekerden zijn, moet ons dat niet er van weerhouden te zeggen: die menschen moeten verzorgd worden, maar wel moet dat ons afschrikken als de Minister zegt: daarvoor kan ik twee millioen gulden uitgeven, te zeggen: dan zullen wij hen voor twee millioen behandelen, want dat moet spaak loopen. Maar als wij zeggen: wij zullen zien wat wij voor twee millioen kunnen leveren, maar dat zal zeker geen therapie zijn, dan zullen wij misschien den goeden weg uitgaan en toch kunnen overwegen, iets in de richting van therapie te vinden. In individueele gevallen, wanneer bijv. pijn wordt geleden, zullen wij toch genoodzaakt zijn therapie toe te passen, en de groote moeilijkheid zal juist wezen in de naaste toekomst dat wij die twee wegen naast elkander moeten bewandelen. Daarom ook noemde ik het voorbeeld van een weeshuis. Daar kunnen wij in het klein zien, dat men noodgedrongen met therapie is begonnen, en de logische consequentie is geweest dat men gekomen is tot prophylaxis met een enkel geval van therapie; en het is zelfs nog de vraag of dat enkele geval niet een gevolg is van verwaarloozing. Beschouwen wij de massa als eenheid, en niet ieder geval op zich zelf, dan lijkt het mij dat het zich in die richting moet ontwikkelen.

De heer Backer Dirks: M. d. V.! Naast de woorden van hulde die de heer Buisman reeds heeft geuit voor deze zeer wel doorwerkte voordracht wil ik toch met den heer Klinkhamer een zacht protest doen hooren tegen de zienswijze, als zou de overheid in Nederland de tandheekunde niet officieel erkennen. Helaas is de in dit opzicht bij uitstek bevoegde man juist weggegaan, maar wanneer wij bijv. zien het ontwerp-Talma, dat thans weliswaar ter ruste is maar dat toch

is aangenomen en dat op eventueele uitvoering wacht, dan vinden wij daarin wel degelijk de tandheelkunde officieel erkend en den tandheerkundige als officieel gelijkwaardig met den medicus. Dank zij zeer zeker de bemoeiingen in dit opzicht van de vroegere ziekenfondscommissie zijn wij op den goeden weg.

De heer Van Andel: U houde het mij ten goede, maar is dat wel de goede weg? Zou dat niet juist een van de redenen zijn waarom de wet nog rust en waarom ieder ter zake kundige zegt, dat zij nooit zal worden uitgevoerd? Duitschland is het voorbeeld. Ik bedoel het niet zoo slecht en de Ziektewet bedoelt het niet zoo slecht.....

De heer Backer Dirks: Ik bedoel de officieele erkenning van de tandheelkunde.

De heer Van Andel: Ik heb gezegd: het wordt niet meer botweg ontkend, maar het zou ook niet mogelijk zijn in den tegenwoordigen tijd, met een zoo ver gevorderde tandheelkunde, dat de Regeering officieel zou ontkennen dat de tandheelkunde iets met de volksgezondheid te maken heeft, maar het lijkt er op dat dit is een officieele erkenning zonder meer, maar is er in de medische wereld in haar geheel een feitelijke erkenning van het belang der tandheelkunde voor de volksgezondheid? Dat zegt voor mij meer, want dat zijn de menschen die achter de Regeering staan en die in de praktijk de uitvoering op zich moeten nemen.

De heer Holthaus: M. d. V.! Ik geloof toch, dat er een klein misverstand is over de opvattingen en de werkwijze van de Maatschappij. Ik huiver wel eenigszins om dat onderwerp in debat te brengen en daarom heb ik den geheelen avond gezweven, maar nu wil ik er toch in het kort iets van zeggen.

De geachte spreker heeft gezegd, dat op een onlangs gehouden vergadering van de commissie voor het ziekenfondswezen zou zijn gezegd: wanneer men niet een gulden wil betalen, zullen wij het wel voor vijftig cent doen. Dat is eenigszins onjuist geciteerd. De quaestie was zoo. Aan de tandartsen werd gevraagd: hoeveel geld moet er zijn voor tandheerkundige hulp. Daarop hebben wij geantwoord door het bedrag te noemen dat naar onze overtuiging noodig is. De andere deskundigen op ziekenfondsgebied zeiden, dat dit zeer zeker niet noodig was, het is wel zeer nuttig, maar het wordt niet gevraagd en daarom zal niet zooveel geld noodig zijn. Daarop heeft de commissie gezegd, wij zullen het dan voorloopig voor vijftig cent doen, maar wij zijn overtuigd dat er veel meer werk is en dat het dus niet op die wijze zal kunnen worden gehonoreerd. Dit dus bij wijze van rectificatie.

Terecht legt de heer Van Andel den vollen nadruk op de prophylaxe, maar behalve de prophylaxe bestaat er ook vraag naar hulp. Er zijn menschen die lijden en die door behandeling van dat lijden kunnen

worden verlost; die dus door tandheelkundige therapie een beter bestaan zullen hebben. Nu lijkt het mij toch in het geheel niet absurd, die menschen voorloopig te helpen op deze wijze, zoolang er nog geen kans is op een volledige prophylactische hulp, waartoe U ook nog geen kans ziet. Ik geloof, dat wij op die wijze ook de prophylaxis voorbereiden. Hoe gaat het in de gewone praktijk? Bij mij in de provincie (ik zit in Zwolle, zooals U weet) komen dikwijls menschen met kiespijn, die op ons gebied nog van geen toeten of blazen weten. Zoo iemand komt dan met de vraag of ik die kies wil trekken. Dan zeg ik hem: die kies behoeft niet getrokken te worden, die kan worden behouden, en dat leg ik hem uit en ik behandel die kies. Pas wanneer dat geschied is, is het oogenblik daar om te zeggen: gij hebt nog andere caviteiten, wees nu zoo verstandig en wacht niet af tot gij daar ook pijn krijgt, maar laat die nu behandelen. Als het eenmaal zoover is komen wij tot de zuivere prophylaxe, dan begin ik te spreken van poetsen e.d. De prophylaxe bereiken wij dus als wij de menschen onderhanden krijgen en als het publiek kennis maakt met de tandheelkundige behandeling en ondervindt, wat daardoor verholpen en voorkomen kan worden.

De heer Van Andel: Ik meende, in denzelfden geest den heer Becker beantwoord te hebben. Ik geloof dat de praktijk ons vanzelf er toe zal brengen dat wij de twee wegen niet meer kunstmatig en schoolsch uit elkander houden, als een afzonderlijken therapeutischen weg en een afzonderlijken prophylactischen weg. Wij zijn intengedeel er op aangewezen op het oogenblik te helpen waar klachten bestaan, maar wij moeten er op aansturen dat wij niet noodeloos de menschen hebben verwaarloosd, waardoor klachten ontstaan zijn. Wanneer in Utrecht het gemeentepersoneel vrije behandeling krijgt, zullen wij tegelijkertijd prophylaxe toepassen om het gebit in orde te houden, maar ik geloof dat dit grootendeels moet uitgaan van den aandrang van de medici op hun patiënten. Wanneer de patiënten tijdiger en beter hadden kunnen worden geholpen als zij eerder waren gekomen, dan spannen wij de paarden achter den wagen, maar wanneer de menschen weten dat zij voor hun mond nooit te vroeg kunnen gaan en dat zij daarvoor den medicus niet in de eerste plaats noodig hebben, dan zijn wij in de eerste plaats op therapie aangewezen, maar gaan wij tegelijkertijd de prophylaxe uitvoeren en dan zal de vraag wel degelijk groter worden. Het argument van den heer Bruske, dat de arbeidersleiders zeggen: de menschen komen toch niet bij U, is een reden te meer om van therapie niet al te veel te hopen. Wanneer de heer Holthaus dien boer van zijn pijn af helpt en hem behandelt en die man gaat weg, dan moet U een volgende maal weer een preek voor hem houden, dat hij een wortelkanaalbehandeling moet laten doen en dat voor zooveel die kies er in kan blijven, maar dat kan op den duur niet, en dat kunt U zeker niet volhouden bij ziekenfondsleden. Er moet op die menschen een sterke zedelijke pressie worden uitgeoefend om hun duidelijk te maken dat zij zijn

te helpen, als zij maar willen medewerken. Alle therapie moet dus staan in het teeken van de prophylaxe, anders helpt zij niet. Het formuleeren van de zaak door de Maatschappij in guldens en centen moet op de medische wereld, die er ook niet veel van weet, den indruk maken, dat wij zullen gaan behandelen. Daarom wilde ik de medische wereld goed inlichten, voor de leeken worden ingelicht.

De heer *Holthaus*: Er is ook sterk de nadruk op gelegd dat het voor dit bedrag niet zou kunnen. Financiële deskundigen zeiden echter, het kan wel, en toen heeft de Maatschappij gezegd: dan zullen wij het daarvoor probeeren, maar op den duur zal wel blijken dat het toch niet kan.

De heer *Van Andel*: Dus U wilt ook met de therapie beginnen, om zoo gauw mogelijk kans te hebben op prophylaxe.

De heer *Holthaus*: Juist. Het ve heugt mij, dat wij het daarover zoo roerend eens zijn. Ik kreeg den indruk, dat de richting die de Maatschappij heeft ingeslagen verkeerd was naar Uw meening en naar de meening van de debaters.

De heer *Van Andel*: Neen, dat was niet de bedoeling.

De *Voorzitter*: Al sedert jaren is in de tandheelkundige wereld een streven merkbaar om datgene te bereiken wat wij langzamerhand als onzen plicht zien, n.l. de minder welgestelden ook tandheelkundige hulp te verschaffen. Verschillende voorstellen zijn al gedaan en op verschillende manieren hebben wij al getracht autoriteiten voor onze plannen warm te maken, maar nog steeds kunnen wij niet spreken van een bepaald succes. Zooals U allen weet zijn voorstellen gedaan tot het oprichten van schooltandklinieken, hier en daer heeft men er ook een begin mede gemaakt, maar men staat nog eenigszins huiverig tegenover deze inrichtingen, omdat de in Duitschland bereikte resultaten niet schitterend kunnen worden genoemd, terwijl de oprichting ook vrij hooge kosten met zich brengt. Men meent dat men in de toekomst wel succes zal kunnen hebben met deze wijze om de caries te beperken, maar voor het oogenblik zijn er nog zoovelen die tandheelkundige hulp noodig hebben en die tandheelkundige hulp vragen, dat ook voor die menschen iets gedaan zal moeten worden. Nu zien wij, dat tengevolge van de werkzaamheid der Maatschappij op het gebied van het ziekenfondswezen wel het een en ander gedaan wordt om contact te krijgen tusschen de medici en de tandartsen en om langzamerhand autoriteiten, regeeringspersonen en het volk zelf de overtuiging bij te brengen, dat het noodzakelijk is maatregelen te nemen ter bestrijding van tandcaries, en dat die bestrijding ook mogelijk moet worden gemaakt in kringen, die daarvoor betrekkelijk weinig geld kunnen afzonderen. Het feit dat een der onzen zitting heeft in den Gezondheidsraad wijst

ook al weer op grooter contact. De heer van Andel geeft ook aan, dat wij de medische wereld moeten beïnvloeden, dat wij moeten trachten de medische wereld aan het verstand te brengen dat het noodzakelijk is, dat ook zij zich eens uitspreke, positief uitspreke over de noodzakelijkheid om door middel van prophylactische maatregelen het tandbederf zoo veel mogelijk te beperken. Ik geloof, dat de lezing van den heer Van Andel in dit opzicht al zeer veel nut heeft gedaan. Wij hebben nu in onze vereeniging dit onderwerp van alle kanten bekeken, ik twijfel er niet aan of dit zelfde onderwerp zal nog wel meermalen ter sprake komen in vergaderingen van de Maatschappij en dan kunnen wij er zeker van zijn dat velen onzer dan een meening zullen hebben gevestigd en hun adviezen zullen geven, waaruit dan allicht voorstellen en besluiten zullen voortvloeien die een nuttige werking zullen uitoefenen.

Namens de Vereeniging zeg ik den heer Van Andel dus hartelijk dank voor de moeite die hij zich gegeven heeft om deze voordracht voor te bereiden en te houden. Ik hoop, dat de heer Van Andel dit onderwerp nu niet verder ter zijde zal leggen, maar dat hij ook zal trachten zijn meeningen nog eens verder uit te werken en zoo noodig met een eigen voorstel in de vergadering van de Maatschappij voor den dag te komen. Ik dank U allen voor de belangstelling die U hebt getoond en de debaters voor hetgeen zij in het midden hebben gebracht en den heer Van Andel nogmaals voor de moeite die hij zich heeft gegeven. (*Applaus*).
